

Motion till riksdagen

1989/90:U521

av Inger Schörling m.fl. (mp)

EG-anpassningen och socialpolitiken

”För att inte förvärpa de regionala skillnaderna, arbetslösheten, ojämlikheten mellan könen och den nya fattigdomen när den inre marknadsprocessen påskyndas genom företagssammanslagningar, jordbruksnedläggningar och övrig strukturomvandling krävs dämpande sociala åtgärder på kortare sikt.”

Så står det på sidan 99 i den svenska regeringens årsrapport 1989 om Europasamarbetet. Det är ett anmärkningsvärt erkännande från regeringens sida av vad EG-anpassning verkligen handlar om. På vanlig svenska betyder det att regeringen medger att ”den inre marknadsprocessen” leder till

- * ökade regionala skillnader,
- * ökad arbetslöshet,
- * ökad ojämlikhet mellan könen,
- * ökad nyfattigdom,
- * fler företagssammanslagningar,
- * fler jordbruksnedläggningar.

Vid EG:s regeringschefsmöte i Madrid i juni 1989 togs inga vidare steg framåt mot den ”sociala dimensionen” i EG. I det gemensamma uttalandet inleds avsnittet om den sociala dimensionen med följande mening: ”Det Europeiska Rådet bekräftar sin uppfattning från Hannover och Rhodos att förverkligandet av den inre marknaden är det effektivaste medlet för att skapa sysselsättning och trygga medborgarnas maximala välfärd.”

Vid EG-toppmötet i Strasbourg 8–9.12.89 beslöts med 11 röster mot I (Thatchers) att man ska gå vidare med den sociala stadgan, men fortfarande i form av rekommendationen, utan den bindande kraft som den europeiska fackföreningsrörelsen EFS har krävt. Svårigheterna att ge EG en social dimension kan inte skyllas på enstaka bromsare, som Thatcher. Problemet ligger djupare, i EG:s och den inre marknads grundstruktur.

Arbetslöshet

Statistiken visar med brutal tydlighet sanningen om arbetslöshetsläget i EG – och i Sverige.

Arbetslöshet i procent av yrkesverksam befolkning i EG (1988)

Land	Alla	Ungdomar under 24 år
Spanien	19,0	41,1
Irland	17,6	24,1
Italien	12,4	35,4
Belgien	10,8	20,5
Frankrike	10,4	22,2
Holland	10,0	14,3
England	8,7	12,3
Grekland	8,0	27,6
Danmark	6,5	9,5
Västtyskland	6,4	6,4
Portugal	5,9	13,6
Luxemburg	2,5	4,9
Sverige	1,9	3,3

Ett mycket tydligt exempel på EG:s förödande effekt på sysselsättningen är Danmark, som har dubbelt så hög arbetslöshet som Finland, tre gånger så hög som Norge, fyra gånger så hög som Sverige och 17 gånger så hög som Island.

En analys av EG-anpassningens effekter som gjorts inom arbetsmarknadsdepartementet (mars 1989) visar att när det gäller aktiva åtgärder intar Sverige trots sin låga arbetslöshet en tätposition. Det gäller särskilt s.k. efterfrågeskapande åtgärder, dvs. olika bidrag och skyddande verksamheter som direkt skapar jobb åt människor som har svårt att av egen kraft klara sig i konkurrensen, inte minst handikappade och ungdomar.

Frågan är: Hur kommer den sortens arbetsmarknadsstöd att betraktas av EG i framtiden?

Friare och billigare alkohol?

EG-anpassning innebär i princip utjämning av alkoholbeskattningen. I dag skiftar den väldigt mellan olika EG-länder. I Grekland är skatten på sprit 1,4 procent, på vin 0 procent och på öl 0,72 procent, i Danmark respektive 100,07 procent, 11,23 procent och 4 procent. EG-kommissionen har föreslagit en utjämning så att priserna skulle öka i lågprisländerna och sjunka i högprisländerna. För Sveriges del har det beräknats att EG-modellen skulle medföra att priset på en hela vodka skulle sjunka med 67 procent, på en hela whisky med 40 procent, på en flaska vin med 68 procent och på öl med 30-40 procent. TCO-ekonomen Stig Tegle har beräknat att detta kan leda till att konsumtionen av sprit ökar med 16 procent, av vin med 22 procent och av öl med 14 procent (TCO-tidningen 8/88).

Det är ett starkt krav från de sydeuropeiska vinproducenterna att få fri tillgång till nordvästeuropeiska marknader. EG-parlamentet har ju uttryckligen beslutat (1985) att vinkonsumtionen bör öka i de icke-vinproducerande EG-länderna! Och EG-domstolen har beslutat att icke-vinproducerande länder inte får beskatta vin högre än öl. Hur ska det då i praktiken vara möj-

ligt för t.ex. Sverige att efter EG-anpassning värja sig mot en flod av billigt importvin? Hur skall Sverige kunna uppnå målsättningen att minska alkoholkonsumtionen i enlighet med WHO:s mål med 25 procent till år 2005?

Mot. 1989 90
U521

Jämställdhet med förhinder

I rapporten *Jämställdhetssträvanden inom EG* (89-04-26) konstaterar svenska delegationen vid EG i Bryssel att ursprunget till EG:s jämställdhetsparagraf (119 i Romtraktaten) "var värnande om den fria konkurrensen. Inget företag eller land skulle kunna snedvrída konkurrensen och skaffa sig fördelar genom att ha en stor andel kvinnlig arbetskraft". Först "så småningom" har andra aspekter på jämställdheten börjat spela en viss roll. Men "bockfoten" sticker ofta fram i EG-besluten. När EG:s rådgivande kommitté för jämställdhetsfrågor föreslog fler daghem och nattarbete även för kvinnor, anfördes som motiv att det "skulle inte enbart gynna föräldrar utan också företagen och regeringarna". (Europa/Inside, 30.6.89).

Sverige har världens högsta förvärvsfrekvens för kvinnor. Senast tillgängliga statistik ger följande rangordning (med avrundat procenttal för andel förvärvsarbetande kvinnor inom parentes): 1. Sverige (80), 2. Danmark (75), 3. Finland, Norge (70), 4. USA, Kanada (65), 5. Storbritannien (60), 6. Japan, Portugal, Australien, Frankrike (55), 7. Schweiz, Österrike, Västtyskland, Belgien (50), 8. Nya Zeeland (45), 9. Luxemburg, Italien, Grekland, Holland (40), 10. Spanien, Irland (35).

När det gäller sociala förmåner av särskilt intresse för jämställdhet har Sverige inte mycket att vinna på EG-anpassning. Föräldrapenningen är visserligen något högre i ett par EG-länder, men utgår under i särklass längst tid i Sverige (360 dagar). Pappaledighet är ett helt svenskt påfund. Det förekommer "i någon mån i Danmark, samt i Portugal om modern skulle dö eller skadas", rapporterar Näringslivets Ekonomifakta (Gabriel Stein: *Det sociala skyddsnätet i Sverige och EG*, juni 1989). Att EG-anpassning överlag skulle kunna främja jämställdhet är svårt att se.

Läkemedel för bot – eller export?

Socialstyrelsens analys av EG-anpassningens inverkan på läkemedelspolitiken (*Sverige och EG, läkemedelsfrågor, jämförelse mellan EG-regler och svenska bestämmelser*, Socialstyrelsens läkemedelsavdelning, 1989-02-03) visar bl. a.:

- * Enligt EG får "s.k. behovsparagraf inte förekomma i nationell läkemedelslagstiftning". Om man alltså i Sverige skulle vilja stämma i läkemedelsfloden genom att skärpa kraven på att tillverkaren måste visa att det finns ett otillfredsställt medicinskt behov, blir det inte möjligt p.g.a. EG-reglerna.
- * Om den svenska läkemedelsindustrin inte ska bli diskriminerad på EG-marknaden måste Sverige bli fullvärdig medlem i EG:s organ för gemensam läkemedelskontroll, CPMP. Om så sker kommer självständig svensk läkemedelskontroll inte att vara möjlig.
- * EG tillåter s.k. parallellimport, dvs. en sorts okontrollerad import av läkemedel som liknar sådana som tidigare blivit godkända. Motsvarande är

inte tillåtet i Sverige. "Parallellimport av den nuvarande typen i EG skulle få konsekvenser för den svenska läkemedelsförsörjningen av negativ art, då identitet med det ursprungligen godkända läkemedlet ej kan garanteras", konstaterar socialstyrelsen.

- * "En principiell skillnad mellan EG:s krav och de svenska gäller synen på kombinationsprodukter. EG ställer inte samma strikta krav som Sverige".
- * "EG:s regler betyder också att "de svenska särreglerna för naturmedel för injektion och övriga naturmedel måste upphöra".

Risk för sämre folkpensioner

Enligt ett PM inom Pensionsberedningen, (PM 111, 1989-01-19 *Svensk pensionslagstiftning och EG:s regelsystem*) kommer EG-anpassning att leda till försämringar för vissa svenska pensionärer.

Till skillnad från de flesta EG-länder kräver Sverige inte att den enskilde ska *tjäna in* sin folkpension. Grundpensionen är en ovillkorlig rättighet.

Vad skulle då hända om Sverige anpassade sig till EG? PM-et föreslår införande av krav på 40-50 års bosättning i landet mellan 16 och 65 år för rätt till full folkpension. Konsekvensen av detta blir att "svenskar som bott utomlands under hela eller delar av sin yrkesverksamma tid men som efter eller i anslutning till pensioneringen flyttat hem till Sverige, skulle få lägre folkpension än i dag".

Efterhand som alla gränshinder avskaffas och alla "skyddsmekanismer" tas bort måste resultatet oundvikligen bli en successiv anpassning av de sociala kostnaderna – och därmed av de sociala förmånerna.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att de i motionen citerade, negativa sociala verkningar som enligt regeringens årsrapport om det europeiska samarbetet befaras bli en följd av EG-anpassningen icke är ett pris som Sverige är berett att betala för EG-anpassning,
2. att riksdagen hos regeringen begär besked om exakt vilken arbetslöshetsnivå den anser vara ett rimligt pris att betala för EG-anpassning,
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen icke får leda till en försvagning av den aktiva svenska arbetsmarknadspolitiken,
4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige icke kommer att anpassa sig till någon gemensam alkoholskattesats tillsammans med EG,
5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att EG-anpassningen icke får leda till någon försvagning av jämställdheten och kvinnors rätt och möjlighet till förvärvsarbete,
6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige icke kommer att frånhända sig sin oinskränkta rätt att självt fatta be-

slut om läkemedelsfrågor utan att dessa underställs EG eller annat överstatligt organ,

Mot. 1989/90
U521

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att folkpensionen skall förbli en medborgerlig grundrättighet för alla svenska medborgare,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den svenska generella socialförsäkringsmodellen inte får offras för EG-anpassningens skull.

Stockholm den 24 januari 1990

Inger Schörling (mp)

Claes Roxbergh (mp)

Krister Skånberg (mp)

Per Gahrton (mp)

Elisabet Franzén (mp)